

FUŠ-Film u školi vam predstavlja film
SNJEGULJICA

Ožujak 2015.

Materijale pripremila: Željka Ferenčić, prof.

SNJEGULJICA

Izvorni naziv filma: Blancanieves

Žanr: fantastična drama/nijemi

Zemlja i godina proizvodnje: Španjolska/Francuska/Belgija, 2012.

Trajanje filma: 104 min

Režija: Pablo Berger

Scenarij: Pablo Berger

Direktor fotografije: Kiko de la Rica

Montaža: Fernando Franco

Glazba: Alfonso de Villalonga

Zvuk: Felipe Aragón

Scenografija: Alain Bainée

Kostimografija: Paco Delgado

Glume: Maribel Verdú (Encarna), Daniel Giménez Cacho (Antonio Villalta), Ángela Molina (Doña Concha), Macarena García (Carmen/Blancanieves)

Producenti: Ibon Cormenzana, Jérôme Vidal, Pablo Berger

Produkcija: Arcadia Motion Pictures, Noodles Production, Nix Films

Distribucija: Festival mediteranskog filma Split

Službene stranice: <https://www.facebook.com/blancanievespelicula>

Najava filma: <http://www.youtube.com/watch?v=HanTDiiZLpg>

Prikladno za dob: III. i IV. razred SŠ

Korelacija s nastavnim predmetima: hrvatski jezik, medijska kultura, povijest, likovna umjetnost, glazbena umjetnost, sociologija, psihologija, filozofija, etika

Kratki sadržaj:

Smješten u Andaluziji, dvadesetih godina prošlog stoljeća, film pripovijeda nesretnu sudbinu obitelji Villalta. Nedugo nakon tragične nesreće u koridi koja je slavnog matadora Antonia Villaltu ostavila paraliziranog, njegova žena umre tijekom poroda. Osakaćen i neutješan zbog smrti voljene supruge, Antonio odbija prihvatiti novorođenu djevojčicu. Godine prolaze, a malena Carmen odrasta uz baku, bivšu flamenco plesačicu, dok oca, koji je u međuvremenu oženio koristoljubivu medicinsku sestru Encarnu, niti ne viđa.

Nakon bakine smrti, malena Carmen biva prisiljena otići na raskošno imanje gdje žive nepokretni otac i nova supruga sa "sado-mazo" sklonostima. Maćeha u kući provodi tiraniju - Antonia drži u izolaciji, a vlastitu pokćerku u štali. Budući da vrijeme provodi pred ogledalom i fotoaparatom, Carmen uspijeva potajno upoznati oca i naučiti vještine i umijeće toreadora.

S vremenom se zlonamjerna maćeha, međutim, rješava oca beskičmenjaka, a potom nalaže umorstvo pokćerke, sada već tinejđerke. Carmen će davljenjem i utapanjem pokušati

ubiti maćehin vozač, a nju, napola mrtvu i amnezičnu pronaći će putujuća skupina od šest patuljaka-toreadora. Spasit će ju od sigurne smrti i prozvati ju "Snjeguljicom, poput djevojke iz bajke". Djevojka će tako postati novom senzacijom male, šaljive cirkuske koride te početi nastupati pod novim pseudonimom. Njihova izvedba privući će svjetinu i novinare, ali i maćehu koja će osmisлити zavjeru. Zla sudbina sustići će Snjeguljicu koja će biti otrovana jabukom i uspavana čekati iskrenu ljubav.

O filmu:

Inspirirana pričom braće Grimm, "Snjeguljica" Pabla Bergera je maštovita obrada klasične bajke. Svojevrsni *homage* nijemom filmu i ekranizacijama bajki braće Grimm, na zanimljiv i vizualno impresivan način donosi jedinstven pogled na svima poznatu priču o Snjeguljici. Ova gotička melodrama raskošnog produkcijskog dizajna, također se može pohvaliti i izuzetno originalnom muzikom koju je napisao Alfonso de Vilallonga.

Film prati modificiranu fabulu čuvene njemačke narodne bajke. Od klasičnih elemenata postoji otac, umrla majka, bespomoćna djevojka koju maltretira zla maćeha i njezin vozač koji predstavlja lovca, otrovna jabuka koja ju baca u san itd. Snjeguljici društvo pravi šest, umjesto sedam patuljaka, a jedan od njih na samom kraju dobiva i značaj princa. Priča je također obogaćena toreadorima, koridom, flamencom te je smještena u Španjolsku prije građanskog rata. Uz to, Snjeguljica nije samo pasivna princeza niti podređena kućna pomoćnica, već matador, poput svog oca.

Ova crno-bijela nijema adaptacija poznate bajke dobitnica je mnogih nagrada na filmskim festivalima. Bila je španjolskim predstavnikom za Oscara u kategoriji najboljeg stranog filma te poharala dodjelu nacionalne filmske nagrade Goya, osvojivši devet kipića "španjolskog Oscara". Da je zaista riječ o remek djelu sedme umjetnosti potvrđuje činjenica da je "Snjeguljica" osvojila čak 46 prestižne nagrade i ukupno 47 festivalskih nominacija u svijetu.

Nagrade i festivali:

- Goya, španjolska filmska nagrada (2013.) - najbolji film, scenarij, glumica, nova glumica, kostimografija, fotografija, glazba, pjesma, šminka i frizura, dizajn
- San Sebastián International Film Festival (2012.) - posebno priznanje žirija redatelju i nagrada glumici Maribel Verdu za najbolju ulogu
- Palm Springs International Film Festival, SAD (2013.) - nagrada redatelju
- Premios ACE (2013.) - najbolja sporedna glumica, glavna glumica, film
- César Awards, Francuska (2014) – nominacija za najbolji strani film
- European Film Awards (2013) – najbolja kostimografija te nominacije za najbolji film i redatelja

Riječi kritike:

"Lijepa posveta europskom nijemom filmu... Vješto koristeći jezik nijemog pripovijedanja, Snjeguljica stvara dojmljivu nadrealnu atmosferu (koju vezujemo uz Španjolsku barem od filma 'Andaluzijski pas'), istodobno koristeći stereotipe i s njima se poigravajući – osvješćujući kod gledatelja njihovu važnost, a istodobno i artificialnost. Premda nije osvojila tolike nagrade kao Hazanaviciusova senzacija 'Umjetnik', za tim filmom Snjeguljica nimalo ne zaostaje, a po nekim je karakteristikama od njega i bolja – maštovitija te konceptualno čišća".

- dr. sc. Nikica Gilić, *PSSST! Festival nijemog filma*

"U jeku trenda filmskih adaptacija popularnih bajki španjolska 'Snjeguljica' nije ni prvi ni najrazvikaniji osvrt na jednu od najomiljenijih pripovijesti zabilježenih perom braće Grimm, ali neporecivo je jedan od osebnijih. Uparivanjem postupaka tipičnih za nijemi film (naglašeni krupni planovi, izražajna gluma) s onima novijeg datuma (dinamična kamera iz ruke), Berger je stvorio šarmantno djelo u kojem postmodernizam prigrbljuje melodramu s pomoću crnog humora provedenog kroz gotičku estetiku i folklorne motive Španjolske 20-ih godina prošlog stoljeća. Takva simbioza smijeha i suza na formalnoj razini vješto reflektira samu priču u kojoj se u likovima iskustvo užitka i boli stapaju do razine nerazdvoljivosti, a očituju se već u prikazu patuljaka čiji im status nakaza nameće tek ulogu zabavljanja svjetine. Glazba Alfonsa de Vilallonge pritom toliko efektno dočarava gorko-slatku melankoliju filma da bi je svaki govor samo narušio".

- Valentina Lisak, *Lider*

"Relikvija nijemog filma s pripadajućom vizualnom estetikom, ekspresivnošću De la Riceove slike i tona skladatelja Alfonsa de Vilallonge, kao i c/b kontrastima unutar lijepih kompozicija kadrova od kojih bi sinefili mogli zanijemiti, a koje periodičnom eksperimentalnošću i fantazmagorijom zazivaju duh Bunuela. 'Snjeguljica' je nepatvorena posveta tradiciji nijemog filma kojom bi se mogle razbiti predrasude kakve moderni gledatelj ima o njemu".

- Marko Njegić, *Slobodna Dalmacija*

Životopis redatelja:

Baskijski redatelj Pablo Berger rođen je 1963. u španjolskom Bilbao. Redateljsku karijeru započeo je kulturnim filmom "Mama" (1988.), a školovanje dovršio na Sveučilištu u New Yorku. Nakon položenog doktorata, predavao je na filmskim studijima u Cambridgeu, Princetonu, Yaleu, New Yorku i na Sorbonni. Paralelno je gradio karijeru kao izdavač i glazbeni producent, a njegov dugometražni prvijenac "Torremolinos 73" iz 2003., postigao je zapažen festivalski uspjeh. Godine 2008. snimljen je i kineski remake filma, a njegov treći film je "Snjeguljica". Inače, Berger za sebe kaže kao je "prvo filmofil i ljubitelj sedme umjetnosti, a onda tek redatelj i filmaš". Posebice ga nadahnjuje "filmski period 1920-ih kad je film postao novi oblik umjetnosti i 1970-te kad je svjetska kinematografija bila hrabra, intrigantna, kontroverzna, kad je propitkivala i izazivala, kad je važnije bilo biti rizičan i drzak nego komercijalan i igrati na sigurno". Cijeli intervjuu Stjepana Hundića s redateljem za internetski portal Buro247 slijedi u nastavku:

Zašto ste film prvo snimili u boji, a onda ga prebacili u crno bijelo sliku?

Danas je jako skupo snimiti crno-bijeli film. To više nitko ne radi. Osim toga, u postprodukciji možete raditi čuda, pa tako crno bijeli film na kraju ima jako bogate detalje, što je iznenadilo i našeg snimatelja koji je sve prvo snimao u boji. Inače, film smo snimali na filmskoj traci. Nisam htio raditi digitalno jer ovo je ipak "homage" klasičnoj kinematografiji, tako da se i u mnogim kinima u svijetu film prikazuje na 35-milimetarskoj vrpici, a ostalo je DCP jer to je danas neizbježan digitalni format.

Je li to razlog zašto ste na filmu radili tako dugo? Ako se ne varam prošlo je osam godina od ideje do konačnog rezultata.

Kad sam projekt predložio producentima 2005. godine smijali su mi se u lice! No, na kraju su rekli: "U redu, možemo napraviti crno-bijeli film, ali nema šanse da će ga itko financirati."

A onda se dogodio "Umjetnik" i sve promijenio?

Da i ne. "Umjetnik" je dokazao da možete napraviti crno-bijeli nijemi film koji je uspješan. Međutim, ja sam "Snjeguljicu" snimio prije nego se "Umjetnik" pojavio u kinima i postao svjetski fenomen. Dakle, nije mi pomogao da napravim "Snjeguljicu", ali vjerujem da je imao pozitivan efekt na prihvaćanje "drukčijih" filmova... Pokazao je da crno-bijeli nijemi film nije nikakav bauk za publiku ako autori i producenti odrade svoj posao kako treba. Zanimljivo je da mi nismo znali da se istovremeno snima "Umjetnik" niti su oni znali da mi radimo Snjeguljicu, ali eto oni su prvi krenuli u kina. To je bilo nešto kao utrka Amerikanaca i Rusa na Mjesec! (smijeh)

Hipotetsko pitanje: biste li bili silno razočarani da film nije uspio kod publike i kritike s obzirom na silno uloženi trud i strast?

Znate što ću vam reći? Danas sam jednako uzbuđen raditi filmove kao i kad sam imao osamnaest godina i snimao filmove sa svojom 8-milimetarskom kamerom. Za mene je stvaranje filma nešto najljepše i najdivnije i smatram se najsretnijim čovjekom na svijetu. Neki filmovi su uspješniji, neki manje uspješni, ali uvijek su moji i ja ih sve volim. Naravno da ne bih bio sretan da je film nakon osam godina rada polučio neuspjeh, ali ne bih bio razočaran jer sam ga napravio točno onakvim kakvim sam htio. Na svu sreću pokazalo se da i publika i kritika dijeli moje mišljenje i autorsku viziju. Svoje filmove doživljavam kao svoju djecu, uz njih sam od samog početka, svoje filmove pišem, produciram i režiram i doživljavam ih kao nešto organski svoje. Jedino što želim je da nakon što se odvrti završna špica, oni nastave dalje živjeti svojim životom.

Jesu li reakcije na vaš film širom svijeta iste ili barem podjednake ili postoje razlike od države do države?

Teško mi je to reći, o tome više zna naš distributer i vlasnik prava, ali znam da je u nekim državama bilo problema s prodajom zbog borbi bikova koje se tamo smatraju nehumanim i nasiljem nad životinjama. Takav slučaj su recimo bile Velika Britanija, Njemačka, skandinavske zemlje itd., ali na kraju je film prodan i na tim teritorijima uz određene uvjete i izjave poput "nije bilo nasilja nad bikovima". Mislim da su shvatili da borbe bikova nisu važne, već strast, osveta, ljubav i sve te emocije koje nalazimo u "Snjeguljici" bez obzira na verziju i bez obzira na publiku tj. državu i jedan drukčiji umjetnički autorski diskurs koji ova "Snjeguljica" nudi.

U intervjuu s Ivom Meštrović za internetski portal Palunko, redatelj se osvrnuo na borbe s bikovima: „Odrastao sam uz crno-bijelu televiziju koja je prikazivala borbe. To je dio moje DNK. Nisam ljubitelj, ne idem gledati svake godine, ali me privlači. Ima nešto u toj ikonografiji, u ceremoniji, u odjeći, u čitavoj toj po život opasnoj situaciji, u strahu i napetosti. Za mene je film kao borba s bikovima. Miješa sve slojeve društva; visoke, niske, bogate i siromašne, baš kao i kino. Svi smo zajedno. Ipak, borbe s bikovima su za ovaj film samo pozadina...“

Berger je inače i učitelj te kaže kako za redatelja nema boljeg društva od mladih talenata koji uvijek imaju nove i zanimljive, inovativne ideje. Raduje se isprobavanju novih formata i tehnika i savjetuje mladima da moraju prihvaćati izazove. Cilj je uključiti publiku, iznenaditi je, hipnotizirati. „Kada vizualiziram film osjećam se pomalo kao jazz glazbenik. Znam tehniku, znam melodiju, znam kako svirati moj instrument. Ali treba se osloboditi, ne treba raditi po knjizi, treba osjetiti film i stvoriti jedinstveno vizualno iskustvo. Svaki put kada

radim film računam da je to moj posljednji. Ono što mogu savjetovati mladima je da filmom moraju ogoliti sebe, opustiti se, prepustiti se, poludjeti, raspištoljiti se. Filmom moraju reći 'Ovo sam ja!'"

Prema redatelju, Snjeguljica je...

- *...osjetilno iskustvo*
Gledatelji trebaju više osjećati nego misliti, te biti vođeni pričom ispričanom samo kroz slike i glazbu. Film kao ceremonija i katarzično iskustvo.
- *...putovanje kroz vrijeme*
Film je pomno ponovno kreiranje nezaboravnih dvadesetih godina u Španjolskoj: haljine, kape, automobili... Nijedan detalj nije izostavljen.
- *... bajka u slikama*
Film plijeni pozornost djeteta u nama. Publika će se osjećati kao da mi sjedi u krilu, nakon ispričane priče prepune fantazije, drame, horora i crnog humora. Bilo jednom davno...
- *...o emocijama*
Iskreni pogled može sadržavati svu napetost najodvažnije akcije. Kako bi Norman Desmond rekao u Bulevaru sumraka: "Nama nije trebao dijalog. Imali smo lica".
- *...počast filmu*
Krajem 1920-ih jezik filma bio je u potpunosti razvijen i stvorena su velika remek-djela. Snjeguljica nije kopija, već reinterpretacija filmova iz tog doba, za današnju publiku.
- *...muzikalna*
Prisutnost izvanredne glazbe Alfonsa de Vilallonge, od uvodnog otvaranja do kraja filma, pojačava emocije i najdublje osjećaje protagonista. Glazba je njihov glas.
- *...gotička melodrama*
Film je vjeran tamnom duhu popularne priče braće Grimm. Koristim melodramu kao način "guranja granica" likova u ekstremnim situacijama. Držite maramice pri ruci.
- *... ljubavna priča*
Film je odraz razmišljanja o ljubavi kao bolnoj lekciji i demistificirajućem filteru suočavanja s usponima i padovima u životu. Ukoliko voliš, postojiš.
- *... međunarodna koprodukcija*
Udružili smo umjetničke i financijske resurse s drugim europskim zemljama kako bi sproveli ovu uzbudljivu avanturu. Lokalni film za globalno tržište.
- *... najpopularniji lik iz bajki*
Nakon izgovaranja "Snjeguljica", svi zamišljaju lijepu djevojku, opaku maćehu i sedam zavidljivujućih patuljaka. Naša verzija ima sve to, još i mnogo više.

PRIJEDLOG OBRADE FILMA NA SATU MEDIJSKE KULTURE

Prije gledanja filma s učenicima ponovite priču o Snjeguljici te ponešto o stvaralaštvu braće Grimm, budući da će pogledati adaptaciju književnog predloška. U razredu pokušajte rekonstruirati priču počevši s ...bila jednom davno djevojčica po imenu Snjeguljica... Potom, ukoliko ste u mogućnosti, proučite s učenicima filmski plakat <http://e.movie.as/p/113868.jpg> i pogledajte najavu filma <http://www.youtube.com/watch?v=HanTDiiZLpg>. *Odgovara li najava filma priču koju znate iz djetinjstva? Jeste li primijetili neke sličnosti s pričom braće Grimm? Koje? Što mislite, u kojoj se zemlji priča odvija? Što znate o Španjolskoj, njenom smještaju, kulturi, simbolima? Podsjeća li vas stil i estetika "Snjeguljice" na neke druge filmove? Ako da, koje? Čini li ti se film zanimljivim? Što mislite o nijemim filmovima u crno-bijeloj tehnici?* Obavijestite učenike da će uskoro pogledati neobičnu, sasvim drugačiju i modernu verziju svima znane priče o Snjeguljici te da nikada prije nisu čuli priču kao što je ova.

Prilikom gledanja filma trebalo bi izdvojiti osnovne teme koje se prožimaju kroz cijeli film. To su primjerice: španjolska kultura i tradicija, borbe s bikovima i kontroverze, flamenco ples, cirkus, slikarstvo Velázquez, nijemi film, povijest filma, bajke, adaptacija književnog predloška, obiteljski odnosi, gotički stil, ljubav/smrt, dobro/zlo, empatija, žene u tradicionalnom španjolskom društvu, međugeneracijski odnosi, tragična smrt, ljubomora, hrabrost, umjetnost i umjetničko izražavanje, neverbalna komunikacija itd.

Nakon gledanja filma, nastavnici bi pitanja i teme koje nameće ovaj film trebali prilagoditi ovisno o dobi učenika. Prvo što trebaju upitati učenike nakon projekcije filma jest kako ih se dojmio film, je li im priča bila zanimljiva, koje je osjećanje u njima film pobudio, kakav je ugođaj stvorio, a nakon što iznesu svoje doživljaje, u razredu bi uslijedila istraživačka rasprava kroz niz pitanja:

Koji je ovo filmski rod i filmska vrsta?

Gdje i kada se zbiva radnja filma?

Možete li sumirati film u nekoliko rečenica?

Većina priča, bilo da je riječ o romanu, filmu ili stripu, sastoji se od svojeg početka, sredine i kraja. *Na koliko dijelova možemo podijeliti filmsku priču? Koji su prijelomni trenuci u filmu? Odredite redoslijed događaja i svakom dijelu filmske priče pridajte naslov.* Samu shemu možete nacrtati na ploči. (Korisne smjernice: Uvod – upoznavanje glavnih likova i konteksta; Zaplet – nastaju prvi problemi; Središnji dio filma – likovi su suočeni s preprekama koje moraju prevladati, nastaju prvi sukobi; Rasplet – prevladavanje prepreka i rješavanje problema).

Koje su glavne teme filma? Redatelj filma, Pablo Berger definira svoj film kao "osjetilno iskustvo", "putovanje kroz vrijeme", "bajku u slikama", "emociju", "počast filmu", "muzikalnu", "gotičku melodramu", "ljubavnu priču"... *Opisuje li to zaista "Snjeguljicu"? Na što je to točno mislio redatelj tim izjavama?* Podijelite razred u parove. Neka učenici pokušaju objasniti svaku izjavu i potkrijepiti je primjerom/situacijom iz filma (npr. "Snjeguljica" je putovanje kroz vrijeme, jer smo to vidjeli po kostimima, okruženju...).

Ukoliko poznajete izvornu priču o Snjeguljici, raspravite o sličnostima i razlikama između originala i redateljeve verzije. Što se promijenilo? Koji su se pak motivi zadržali? Napravite usporedbu pomoću tabličnog prikaza.

Nabroj glavne likove u filmu. Kako biste ih opisali? Koji te se lik najviše dojmio i zašto? Postoji li određeni kontrast među likovima? Možemo li reći da su likovi u filmu "crno-bijeli"? Zašto?

Je li Snjeguljica tipična junakinja priče? Je li joj princ na bijelom konju nužan da je spasi? Opišite svoj doživljaj Snjeguljice kao lika. Kako je prikazana? Jeste li se suosjećali s njom? U kakvom okruženju živi?

Koliko je važan karakter bake u životu male Carmen? Koje znanje baka prenosi na nju?

Gdje Carmen provodi svoje djetinjstvo nakon bakine smrti?

Kakav pak odnos ima s ocem? U kojoj je mjeri odnos s ocem zapečatio sudbinu Snjeguljice?

Koje su sličnosti između nje i oca?

Kojim biste pridjevima opisali karakter i osobnost maćehe? Za čime maćeha čezne?

Poznata fraza "Ogledalce, ogledalce, tko je najljepši na svijetu?" u filmu nedostaje. No, simboliku ogledala preuzimaju mediji, časopisi itd. Upitajte učenike, što je to narcisoidnost? Možemo li to primijeniti na Snjeguljičinu maćehu? Što zamjenjuje ogledalo u priči? Po čemu vidimo da je maćeha fascinirana svojom slikom? Koje scene to dočaravaju? (kada se gleda u novinama, bazenu, na portretima, fotografira)

Zašto se Carmen ne buni protiv svoje maćehe? Što mislite, ima li izbora?

Zašto Snjeguljica na kraju prihvaća otrovnu jabuku? Što mislite, osjeća li se možda vezanom za maćehu? Možemo li reći da joj želi ugoditi? Biti poslušna? Možemo li reći kako obiteljski odnosi ponekad otežavaju neovisnost i osobno ispunjenje?

Snjeguljica je uistinu španjolski film. Zašto? Koje karakteristike španjolske kulture ste primijetili u filmu? Opišite dekor, odjeću, frizure, objekte, simbole... Postoje li možda određeni stereotipi? Ako da, koji?

U Snjeguljičinu životu flamenco igra veliku ulogu. Zašto?

Vjerojatno ste prepoznali kako se jedan dio filma odvija u Sevilli. Taj je grad inače kolijevka flamenco pjevača i plesača. Što možete reći o flamencu nakon što ste pogledali film? Tijekom kojih se procesija izvodi? Pobuđuje li glas pjevačice u vas neke osjećaje? Flamenco je španjolski glazbeni žanr kojeg karakteriziraju snažan, ritmički ton (*toque*), popraćen podjednako izražajnom pjesmom (*cante*) i strastvenim stilom plesa kojeg karakteriziraju snažna i graciozna izvedba s često složenim radom ruku i nogu (*baile*). Flamenco se izvodi tijekom vjerskih festivala, rituala, crkvenih ceremonija i privatnih slavlja. Značajni je dio identiteta mnogih društvenih skupina, osobito španjolskih Roma koji su odigrali ključnu ulogu u njegovom razvoju. Zbog toga se često naziva i „ciganskom umjetnošću”. Ukoliko želite, učenici mogu za domaću zadaću istražiti povijest flamenca i napraviti prezentaciju uz pomoć pitanja: *Tko su kreatori flamenca? Je li flamenco romska glazba? Koja su tri ključna elementa flamenco glazbe? Što se najviše cijeni u pjevača? Koje su teme flamenca...?*

Opišite svijet toreadora. Kako izgleda korida? Koje rituale toreadori izvode prije borbe s bikovima? Jeste li kad čuli za ženu koja je toreador? Je li to tipično žensko zanimanje? Navedi neka tipična muška i tipična ženska zanimanja kao i primjere muškaraca i žena koje su odabrali vrstu posla koja nije tipična za njihov spol. Što mislite o takvom izboru?

Što pak mislite o borbama s bikovima? Poziva li film na kritiku po tom pitanju? Danas postoje brojni prosvjedi protiv borbe s bikovima, pa čak i u samoj Španjolskoj u kojoj se korida i dalje održava svake nedjelje u većim gradovima. S jedne strane, nedavno je korida proglašena umjetničkom disciplinom i kulturnim proizvodom, dok protivnici opisuju ovu vrstu predstave kao barbarski, krvavi sport i nepoštovanje prava životinja. Podijelite razred u dva tabora i organizirajte raspravu "za i protiv" borbe s bikovima koju je naravno potrebno potkrijepiti argumentima.

Jedna od bizarnih scena u filmu je fotografiranje s mrtvima. Jeste li znali da su se krajem 19. stoljeća mrtve osobe fotografirale? Što mislite zašto? Kako su postavljali umrle? Što mislite o ovom običaju? Zanimljivost: fotografiranje općenito u to doba bilo je relativno skupo te se

često događalo da djeca i mladi koji bi prerano umrli nemaju nijednu svoju fotografiju. Stoga ovu, iz današnje perspektive jezivu praksu, možemo promatrati kao pokušaj sažimanja ljudske egzistencije nauštrb života i smrti, a u korist sjećanja na preminule. Neposredno nakon smrti, preminule osobe su fotografirali same ili u društvu rođaka i prijatelja, u vlastitom stanu ili fotografskom ateljeu. Pokojnike su postavljali u različite poze, naizgled u želji da prikriju smrt i prikažu ih živima. Ponekad su u te svrhe korištene specijalne sprave, koje su pokojnika održavale u stojećem stavu ili su ih, jednostavno, pridržavale osobe fotografirane zajedno sa njima. Fotografije su, nerijetko, radi veće uvjerljivosti, slikali otvorene oči na zatvorenim kopcima pokojnika na foto papiru. Post-mortem fotografija se pojavila u isto vrijeme kada i fotografija (tj. dagerotipija, 1839. godine) i opstala sve do početka 20. stoljeća. (Više o tome na: http://en.wikipedia.org/wiki/Post-mortem_photography)

Koju ulogu imaju patuljci u filmu? Koliko ima patuljaka za razliku od izvornika? (šest umjesto sedam) Čime se bave? Koja je njihova uloga u društvu? Jeste li ikad čuli za Diega Velázqueza? Bio je to poznati španjolski umjetnik koji je često portretirao patuljke i mnoge druge "čudake". Istraži više o njegovom stvaralaštvu za domaću zadaću.

Kako tumačite kraj filma? Jeste li očekivali takav završetak? Je li vas kraj iznenadio? Kakvo je značenje posljednje scene filma? Redatelj kaže da mu se sviđa otvoreni, tajanstven kraj filma jer potiče maštu gledatelja te je otvoren za interpretaciju. Što mislite o tome? Također, razgovarajte o drugim načinima na koje je film mogao završiti. Neka se učenici postave na mjesto scenarista i režisera, te napišu alternativni kraj filma. Kakav bi kraj osmislili? Što bi se dogodilo s Snjeguljicom?

Na kraju filma, imali ste prilike vidjeti kako izgleda cirkus u gradu. Kakve osobe primjećujete u cirkusu? Kako se osobe s deformacijama percipiraju u tadašnjem društvu? Da li se takva percepcija izmijenila danas? Što mislite, tko su prava "čudovišta" u filmu? (maćeha i njezin ljubavnik) Jeste li znali da su u prošlosti mnogi znatiželjnici hrlili gledati ulične predstave pod nazivom "freak show" na kojima su bili izloženi osobe rođene s teškim tjelesnim deformacijama ili one koje su u ranom djetinjstvu oboljele od teških i neizlječivih bolesti o kojima tadašnja medicina gotovo da nije ništa znala. Amerikanac, Phineas Taylor Barnum je 1841. godine u New Yorku otvorio najpopularniji zabavni park na kojem su se mogli vidjeti divljaci s Bornea, enormno debele žene, albinosi, bradate žene, patuljci, hermafroditi itd. Mnoge tzv. "cirkus nakaze" potpisale bi ugovore kako bi preživjele, dok su druge bile prodane od strane skrbnika, u pravilu ne shvaćajući poniženja koje će ih čekati u životu. Što mislite o takvim sajmovima?

Je li Snjeguljica imala sretan život? Čini li ti se predodređena na nesreću? Možemo li reći da se radi o tragičnom liku? Kako komentirate iznašanje Snjeguljica na rukama iz Sevillske arene? Kakva je to metafora?

Gledajući ovaj film koja su ti se razmišljanja i pitanja «motala» po glavi?

Što mislite, koja je ideja/poruka ovog filma?

FILMSKA IZRAŽAJNA SREDSTVA

Da bi gledatelju dočarao filmsku priču, film se služi posebnim filmskim izražajnim sredstvima: kadrom, filmskim planom, kutom snimanja, kretanjem kamere, osvjetljenjem, bojom, zvukom, filmskim trikovima, montažom. Porazgovarajmo malo o tome.

Po čemu je ovaj film poseban i zanimljiv s obzirom na filmski rod? Što je karakteristično za nijemi film¹?

U koje se vrijeme događa radnja filma? Po čemu možete prepoznati razdoblje početka XX. stoljeća? Kakva je bila odjeća, namještaj, tehnologija, dekor...? Kakav je eksterijer, a kakav interijer u filmu?

Film gledateljima nudi i tzv. "metakomunikacijske upute". Pomoću čega sve dobivamo informaciju o kojem se točno vremenu radi? (novinski natpisi, plakati, tekstualni uvodi koji se umeću između sekvenci... Sve te upute su vrlo djelotvorne i daju snažni povijesni orijentir. Nekada su se podnaslovi koristili za odvajanje scena, međutim, to je ostatak epohe nijemog filma. Danas podnaslovi služe da identificiraju prostor i vrijeme u kojoj se radnja događa)

Kakvi su kostimi? Što nam oni otkrivaju? Odgovaraju li oni karakteru likova?

Kakva je glazba? Jeste li prepoznali neki instrument? Koja je uloga glazbe u nijemom filmu?

Kakav ugođaj stvara? Što možete reći o zvukovima u filmu? Primjerice, kakav zvučni efekt prati pijetla Pepe-a? Možemo li po glazbi zaključiti što se u nekom prizoru događa? Predlaže li glazba karakter ili glas lika? Postoji li povezanost glazbe i pokreta kamere? Koju ulogu igra flamenco u filmu? Kako njegov ritam utječe na montažu? Navedi barem jednu scenu u kojoj misliš da je glazba bila važno izražajno sredstvo i objasni zašto. Glazba priča priču, odaje osobnost likova, utječe na napetost u filmu kao i misterioznost priče... Jedan od primjera je scena u kojoj baka pleše flamenco i potom doživljava srčani udar, a kamerom i montažom² kratkih snimaka dobivamo dojam vrtoglavice koju je stvorio ples. Pokušajte zamisliti da nema glazbe u filmu. Da li bi se nešto promijenilo u vašem doživljaju?

Koja je funkcija neverbalne komunikacije u nijemim filmovima? Koje vrste gesti poznajete?

Mogu li geste zamijeniti riječi? Lica i položaj tijela mogu prenijeti mnoge osjećaje i emocije. Nedavna istraživanja su pokazala da više od 65% naše komunikacije je neverbalno. To znači da je geste, držanje, pogled, osobna udaljenost i izraz lica igraju važnu ulogu u svakodnevnom životu. Zadatak: Razmislite o nekoj gesti ili pokretu karakterističnoj za vaš kraj, bez obzira na njeno značenje (koje inače varira od zemlje do zemlje). Neka jedna osoba pokaže neku gestu bez opisivanja riječima. Drugi učenici trebaju pogoditi o kojem se osjećaju/situaciji radi.

Koja je uloga osvjetljenja u filmu?

---

¹ **Nijemi film** - filmsko djelo koje je rađeno samo slikovno, a ne i auditivno. Označava početno razdoblje u povijesti filma. Kao "dan rođenja filma" uzima se 28. prosinac 1895. godine, kada su braća Louis i Auguste Lumière oduševili Parižane svojom napravom kinematografom, odnosno prvom javnom uspjelom filmskom izvedbom ("Izlazak radnika iz tvornice" i "Ulazak vlaka u stanicu"). Od tada će se izum filma unapređivati neprekidno. Nijemi film nestat će gotovo preko noći otkrićem zvučne tehnologije 1927. godine. "Pjevač jazza" bio je prvi zvučni film u kojemu su sinkronizirani glazba i dijalog. To je bilo senzacionalno otkriće koje je uvelike promijenilo film i odredilo nove komunikacijsko-informatičke i estetičke odlike filma.

² **Montaža** je spajanje snimljenih dijelova (sličica - kvadrata, niz kadrova), po određenoj zamisli, u novu filmsku cjelinu. To je sastavljanje dijelova filmske vrpce u jednu neprekidnu cjelinu. Montažom se kadrovi dovode u željeni redoslijed - kronološki, retrospektivni, paralelni - stoga postoji više vrsta montaže: kontrastna («skakanje» s prizora na prizor, izriče suprotnost između pojedinih prizora), retrospektivna (vraćanje u prošlost), asocijativna (jedan prizor asocira, najavljuje neki od sljedećih prizora), linearna (vremenski redoslijed, normalan tijek zbivanja), paralelna (usporedna) (paralelno se prikazuju dvije radnje).

Što sugerira kontrast crno-bijele boje? (predstavlja kontrast između tmine i svjetla, mržnje i ljubavi, tragedije i 'fieste', a uz manipulacije ovim motivima, ovim slikama i glazbe redatelj dolazi do emocije).

Kakav je tempo i ritam filma? U kojim trenucima primijetio brže pokrete kamere? Po duljini kadrova i pokretima kamere što biste rekli, je li ovaj film dinamičnog ili statičnog karaktera? Koje vrste filmskih planova³ primjećuješ u filmu?

Redatelj u filmu često koristi tzv. subjektivni kadar⁴. Što to znači i što se njime postiže? Gdje primjećujete subjektivni kadar? (primjerice kada kamera, odnosno mala Carmen proviruje kroz ključanicu i gleda što maćeha radi). Zadatak: Da bi bolje razumjeli ovaj proces, učenici mogu zamisliti i napisati unutarnji monolog lika (pr. Snjeguljice) čiju subjektivnu viziju vidimo na ekranu. Neka pokušaju zamisliti njezine riječi u nekoj sceni koja ih se dojmila.

Gdje primjećujete korištenje gornjeg i donjeg rakursa (kutova snimanja⁵)? Što time redatelj sugerira?

Što bi mogli reći o glumi u filmu? Djeluju li vam glumci prirodno, uvjerljivo? Kako biste ocijenili njihovu glumu? Radi li se o dobrom ili lošem odabiru glumaca za uloge? Obrazložite svoje mišljenje.

U areni u Sevilli, Snjeguljica se počinje prisjećati svoje prošlosti. Kako nazivamo scenu (kadar, sekvencu) u kojoj se prelazi iz sadašnjosti u prošlost? (eng. *flashback* = retrospekcija)

U filmu je često korišten montažni prijelaz – tzv. pretapanje kojim se slike međusobno isprepliću, a jedan kadar se zatamni, a drugi kadar odtamni. Gdje to možemo primijetiti? (u sceni kada Antonio umjesto medicinske sestre vidi svoju ženu u bolnicu)

Koji vam je prizor bio najupečatljiviji u filmu? Što se u njemu događa?

ZADACI ZA UČENIKE:

1) Kojom biste ocjenom od 1 do 5 ocijenili ovaj film? Bili film preporučili svojim prijateljima i prijateljicama? Obrazložite svoju ocjenu i napišite kritiku odgledanog filma. Za inspiraciju, pretražite Internet i pomno pročitajte tri filmske kritike o ovom filmu. Vaš osvrt treba sadržavati oko 500 riječi. Najčešće se sastoji od uvoda (naziv filma, kratak sažetak), analize filma, tumačenja, dojmova i vlastitog mišljenja potkrijepljenom argumentima, kao i zaključne ocijene filma.

2) Istraži španjolsku kulturu i tradiciju te napravi plakat.

---

³ **Filmski plan** je udaljenost snimanog objekta od kamere. Postoje: opći plan (daleki plan, naglašava prostor veći od čovjeka: kuća, trg, planina i sl.), srednji (cijela osoba - srednji obični, ili osoba do koljena - srednji američki), bliski (poprsje), krupni (glava osobe), detalj-plan (pojednost, npr. oko). Izborom plana redatelj ističe izražajnosti i važnost pojedinih objekata snimanja, ali i usmjeruje pozornost gledatelja na pojedine objekte snimanja.

⁴ **Kadar** je temeljna jedinica filma, neprekinuti čin snimanja, dio vrpce snimljen neprekinutim radom kamere. Mjesto gdje se spajaju dva kadra naziva se rez. Prema duljini trajanja razlikujemo kratke i duge kadrove, po dubini dubinske i plošne, a s obzirom na promatrača kadar može biti objektivan, subjektivan i autorski. Dinamičnost i statičnost kadrova ovisi o kretanju ili mirovanju kamere.

Pomoću subjektivnog kadra vidimo svijet lika njegovim očima, jer kamera imitira njegov pogled. To omogućuje gledatelju da više ne bude samo svjedok, već da se uključi u akciju.

⁵ **Rakurs** ili **kut snimanja** je položaj kamere prema objektu koji ona snima. Snima li kamera u razini očiju čovjeka srednje visine, riječ je o normalnom rakursu. Ako je kamera iznad objekta koji snima, riječ je o gornjem rakursu (ili ptičjoj perspektivi). Ako je kamera ispod objekta koji snima, to je donji rakurs (ili žablja perspektiva). Izborom rakursa redatelj nam može sugerirati odnos prema snimanom objektu: snima li nešto iz gornjeg rakursa, to će nam se činiti manjim nego što jest pa snimani objekt može ostavljati dojam nemoći, slabosti i sl. Ako se neki objekt snima iz donjeg rakursa, objekt će se činiti većim i može ostaviti dojam veličine, nadmoći i sl.

3) Tijekom filma postoji nekoliko referenci na druge klasične dječje priče. Možete li se prisjetiti o kojim je pričama riječ? (Crvenkapica, Pepeljuga, Trnoružica). Odaberite klasičnu priču koju dobro znate i napišite novu verziju priče tako da izmijenite neke likove, mjesta, kraj i slično. Miješajte tradiciju i suvremenost, poput ovog filma.

4) Analiza bajke prema Proppu:

Vladimir Propp (1895-1970) bio je ruski strukturalist koji je napravio temeljitu studiju narodnih pripovijesti. U svojoj knjizi "Morfologija bajke" (1928.), napisao je da gotovo sve priče imaju vrlo sličnu narativnu strukturu te često imaju sljedeće funkcije:

1. jedan od članova obitelji odlazi od kuće
2. zabrana dana junaku
3. zabrana je prekršena
4. zlikovac odlazi u izvidnicu
5. zlikovac dobiva informacije od žrtve
6. zlikovac pokušava zavarati žrtvu da bi dobio nju ili njezin posjed
7. junak je zavarano i nesvjesno pomaže
8. zlikovac naudi članu obitelji
8. a. članu obitelji štogod nedostaje ili to želi imati
9. nesreća i nedostatak poznati su, junaku je dan zahtjev ili zapovijed, mora otići ili ga se šalje
10. tragač se složi s poslanjem ili sam odlučuje o njemu
11. junak napušta dom
12. junak se ispituje, provjerava, napada itd., to ga priprema da primi čarobni predmet ili pomoćnika
13. junak reagira na djela budućeg darivatelja
14. junak posjeduje čarobni predmet
15. junak je doveden do mjesta gdje je traženo
16. junak i zlikovac u izravnoj borbi
17. junak je žigosan/obilježen
18. zlikovac je pobijeđen
19. prvotna se nesreća i nedostatak rješavaju
20. junak se vraća
21. junaka progone
22. spašavanje junaka iz potjere
23. neprepoznati junak stiže kući ili u drugu zemlju
24. lažni junak tvrdi neutemeljeno
25. junaku je dan težak zadatak
26. zadatak je riješen
27. junak je prepoznat
28. lažni je junak razotkriven
29. junak dobiva novi izgled
30. zlikovac se kažnjava
31. junak se ženi i nasljeđuje prijestolje.

- *Zadatak za učenike:* Pokušajte pronaći što više Proppovih značajki koje nalazite u filmu Snjeguljica. Opravdajte ih konkretnim primjerima. Više o njegovoj morfologiji bajke pročitajte na: http://hr.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Jakovljevi%C4%8D_Propp

Izvori:

- http://www.imdb.com/title/tt1854513/?ref=mv_sr_3
- http://www.torontoscreenshots.com/presskits/tiff_2012/blancanieves_presskit.pdf
- <http://www.buro247.hr/film/ekspert/kako-izgleda-snjeguljica-u-ulozi-toreadorice.html>
- <http://www.palunko.org/scenaristika/intervjui/475-pablo-berger-filmom-recite-ovo-sam-ja-sarajevo-film-festival>
- <http://pedagogie.ac-toulouse.fr/langues-vivantes/IMG/pdf/Blancanieves.pdf>
- <http://www.cafedesimages.fr/IMG/pdf/blancanieves.pdf>
- <http://www.cnc.fr/web/fr/dossiers-pedagogiques/-/ressources/6179946>
- <https://julianwhiting.files.wordpress.com/2014/04/blancanieves.pdf>
- http://www.cinema-alainresnais.net/IMAGES/College2014/COLLEGEDP/zdc_blancanieves.pdf
- <http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Biblioteca/2014bv15/2014-bv-15-40-emilio-manuel-garcia-carlos.pdf?documentId=0901e72b81b65442>
- http://www.ac-orleans-tours.fr/fileadmin/user_upload/ia41/CelluleAC/FichiersAC/doc_15/Blancanieves_orleans_tours.pdf

* Kako bi Kino Valli poboljšalo produkciju kvalitetnih filmskih naslova za djecu i mlade, voljeli bismo dobiti i povratnu informaciju učenika, nastavnica i nastavnika. Svoje osvrte i razmišljanja možete nam slati na fus@kinovalli.net

Projekt FUŠ realiziran je uz potporu

